

Aktuelt Teater

NIDAROSDOMEN

DØMT TIL EVIG FORTAPELSE

Av og med Wenche Strømdahl og Petra Bjørkhaug

Regi: Aslak Moe

Samarbeidsproduksjon

mellom Trøndelag Teater,

Nidaros domkirke og Vår Frue menighet.

Premiere i Nidarosdomen

15. november 2019

Fri fra forstanderens fordømmelse

KIRKETEATER: Først etter fire tiår mistet fordømmelsen grepet om livet hennes. I morgen kveld framfører skuespiller Wenche Strømdahl sitt livsdrama i Nidarosdomen.

ARNE GUTTORMSEN

arne.guttormsen@vl.no

En dag for 40 år siden fant en pastor det påkrevet å skrive et brev til den 18 år gamle Wenche Strømdahl. Hun var tensingleder og skolelagsleder i bygda. Så søkte hun Teaterhøyskolen og fikk brevet: «Du er fanget i Djevelens listige garn, besudlet av det verdslige, nedrige liv. Teater er Djevelens verk! Det vil føre død og fordømmelse over deg. Tilslutt vil du ende i det ytterste mørke.»

– Jeg leser brevet mange ganger. Ser konvolutten med kirkens logo. Ser de fryktelige ordene, men forstår det likevel ikke. Forstander Lavoll? Jeg har jo stått sammen med ham i hans kirke, sunget, holdt andakter – en mann jeg har sett opp til, ulastelig kledd i svart dress og slips:

har han *fordømt livet mitt til evig mørke, til helvete?*

Så dårlig stilt? Et langt teaterliv senere er Wenche Strømdahl klar med forestillingen *Dømt til evig fortapelse* om sin kamp med denne dommen. Sitatet overfor er hentet fra hennes teater tekst der frikirkepresten er gitt et fiktivt navn. Som riktig for å gjøre hans harde ord til skamme er forestillingen produsert i et nært samarbeid mellom Trøndelag Teater og Vår Frue menighet. De sju forestillingene framføres i Nidarosdomen med domkantor Petra Bjørkhaug ved orgelet.

For et tiår siden slang Strømdahl ut en setning i et intervju: «Du vet, jeg ble jo dømt til helvete!» Reaksjonen som kom, vekket tanken om å ta tak i det. Kanskje kunne det bli en bok.

– Samtidig døde moren min. Det gjorde at jeg måtte se på livet

mitt. Hva kunne jeg hente styrke fra? Er jeg så besudlet? Står det så dårlig til? Jeg måtte granske hele oppveksten for å prøve å skjønne hvordan jeg er skrudd sammen, forteller Strømdahl.

Kirkens nødhjelp. For to år siden tok hun permisjon fra teatret og skrev i Berlin. Arbeidet var mye mer opprørende enn hun hadde sett for seg. I dag sammenligner hun hele prosessen med å gå i terapi.

– Det er ikke noe fiksjon i dette. Det er destillert liv. Jeg har måttet skave av for å komme inn til kjernen. Det har handlet om å skape seg selv i motstand, sier hun.

En venn rådet henne til å ta teksten til scenen. Tilbake i Trondheim fikk hun et klart ja fra både teatersjef og domprost. Ideen om samarbeid var hennes.

– *Hvordan kom du på den tanken?*

– Nidarosdomen har vært en viktig bauta for meg helt siden jeg kom til byen. Det var skjellsettende å få den hjelpen jeg trengte der i møte med presten Bjørn Bjørneboe.

I forestillingen framstiller hun møtet slik: – Kapellan Bjørn Bjørneboe lar meg gråte ut. Hører på meg og sier: «*Vær tro mot deg selv. Gud forlater aldri et menneske som strever.*»

– Også orgelet er viktig. Bygdas unge organist åpnet musikkens verden for meg da jeg var 15–16 år.

Det skulle komme enda et brev. Da hennes første ekteskap endte i skilsmisse, valgte en av hennes nærmeste å advare henne om teatrets dårlige påvirkning. Brevet traff henne som et nytt knyttneveslag. I fortvilelsen fant hun hjelp i kirken.

Forestillingen går helt tilbake til barndommen da hun forlater

hjemmet som syvåring for å bo på internat. Vi møter også foreldre og bestemor, varme mennesker som støtter henne. Hun beskriver faren som en belest og utadrettet mann.

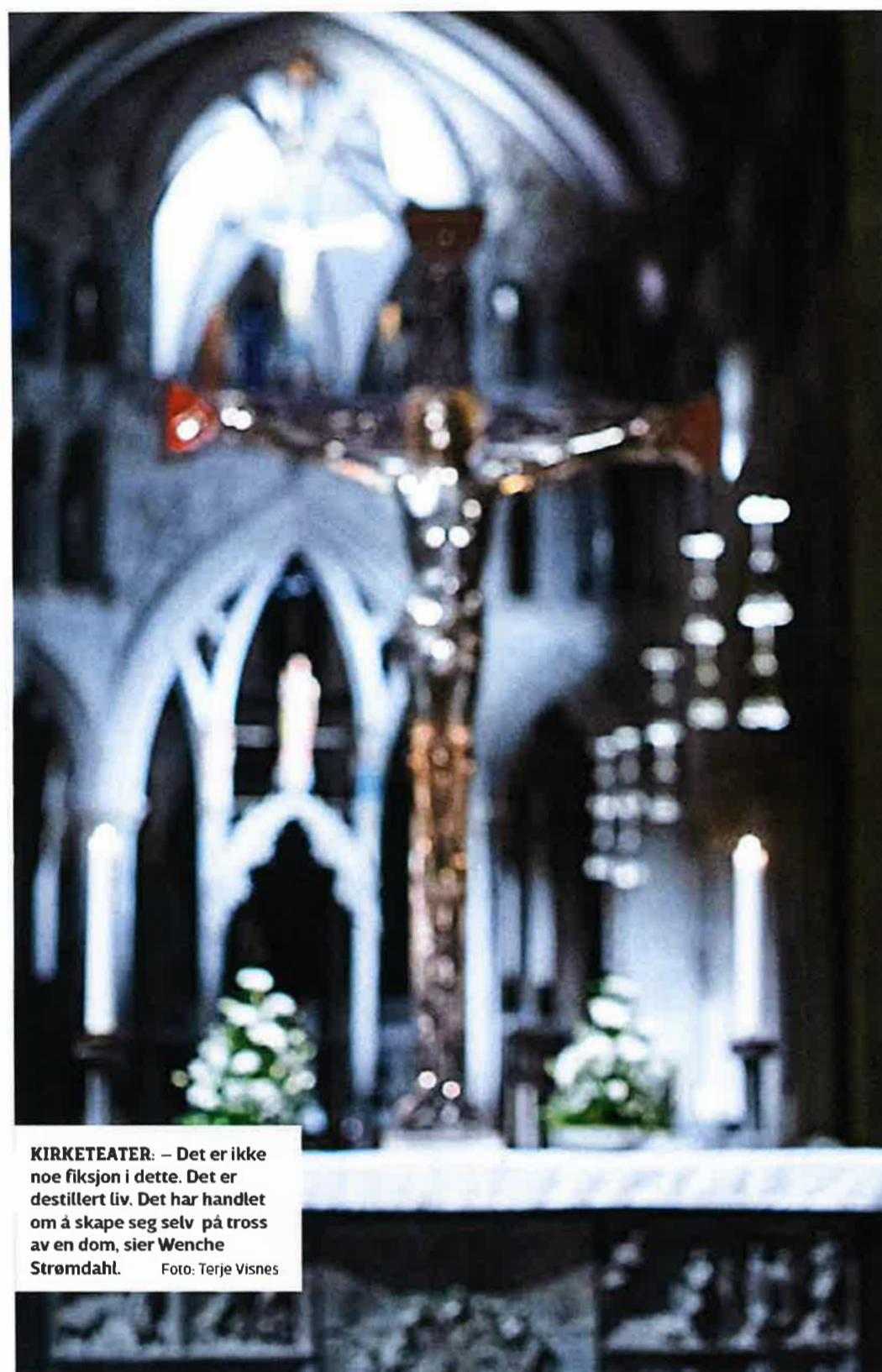
Sinnet rant av. – Han var veldig stolt av meg. Men brevet viste jeg dem aldri. Det var en tid da barn og foreldre snakket lite sammen, minnes hun.

– *Hva håper du forestillingen kan føre til?*

– Mange har vært utsatt for lignende opplevelser. Derfor tør jeg gjøre det. Min misjon er å vise at det går an å komme seg gjennom. Det gnagsåret som har ligget over livet, er til slutt blitt en rikdom. At det kan være til hjelp for andre er grunnen til at jeg tør å gjøre det.

Hun har vært sint på forstanderen helt til for et par år siden.

– Da satt jeg og skrev i Maria-klosteret på Tautra. I en messe



KIRKETEATER: – Det er ikke noe fiksjon i dette. Det er destillert liv. Det har handlet om å skape seg selv på tross av en dom, sier Wenche Strømdahl. Foto: Terje Visnes

77 Jeg var fri, jeg var ferdig, jeg var kommet igjennom. Forstanderen hadde ingen makt lenger, sier skuespiller Wenche Strømdahl.



77 Temaet fordømmelse blir dessverre aldri uaktuelt.

gikk jeg fram for å få vievann over meg. Der og da fikk jeg en utenom-livet-opplevelse av at sinnet rant av meg. Jeg var fri, jeg var ferdig, jeg var kommet igjennom. Forstanderen hadde ingen makt lenger.

Improviserer på orgel. Domkantoren Petra Bjørkhaug opplever det som svært meningsfullt å formidle en viktig historie.

– Jeg har måttet gå inn i meg selv for å finne det musikalske språket og hente det fra et annet stemningsleie og et annet persongalleri enn det vi til daglig forholder oss til i kirken.

Hun har festet noen motiver til noter, og har stor åpning for godt forberedt improvisasjon. Hun

tar både i bruk det store Steinmeyerorgelet og kirkens kororgel. Slik kan hun legge distansen til publikum i deler av musikken. Hun understreker at teksten hele tiden er det styrende.

– *Hvordan virker fortellingen på deg?*

– Etter hvert er historien bare blitt sterkere, og jeg kjenner igjen en grunnfølelse i mitt og i andres liv. Det som slår meg mest er at temaet fordømmelse dessverre aldri blir uaktuelt.

For Nidaros domkirke og Vår Frues menighet var det aldri noe annet enn ja til å gå inn i samarbeidet med Trøndelag Teater om å sette opp Strømdahls tekst.

– For min egen del vil jeg si at det også er nyttig og utviklende å jobbe med en tekst som ikke er liturgisk. Det tilfører noe ekstra å øve seg i en annen og friere tilnærming, sier Bjørkhaug.



NY PODKAST: – I det øyeblikket jeg distanserte meg fra en del av disse tingene knyttet til troen, ble det sterke innholdet klarere og viktigere for meg, sier Bjørn Eidsvåg i ny podkast med Åste Dokka. Foto: Vårt Land

Prest i den verdensvide kirke

PODKAST: Da Bjørn Eidsvågs yngste barnebarn skulle døpes i vinter, tok han på seg prestekjolen igjen. I en ny podkast med Åste Dokka forteller han om en lang trosreise og om en tro uten dogmer.

ARNE BORGE

arne.borge@vl.no

– Jeg har ikke funnet helt av hvem Gud er, men blir stående fast ved at Gud er kjærlighet. Gud er det som holder håpet og livskraftene i sving – det er Gud for meg, sier Bjørn Eidsvåg i Vårt Land-podkasten *Dokka*, som nylig ble publisert.

Dogmene. Siden Eidsvåg i september lanserte selvbiografien *Tro og trass*, har hans teologiske synspunkter blitt hyppig diskutert. Biskop Halvor Nordhaug skrev tidvis rosende om Eidsvågs bok og øvrige virke, men mente samtidig at boka leverte «intet mindre enn en alternativ kristendomsforståelse til det som praktisk talt hele den kristne kirke har stått og står for». Prest Trond Bakkevik skrev derimot: «Eidsvåg skriver erfaringsteologi, ikke en lærebok i dogmatikk.»

Striden i Eidsvågs kristendomsforståelse omhandler i stor grad hans syn på de kristne dogmene.

– *Du skriver i boka at du ikke liker dogmer. «Vi trenger ikke dogmer, vi trenger kjærlighet og nåde», skriver du. Hva er det som er vanskelig med dogmene?*

Hør mer i podkasten ▶

Bjørn Eidsvåg om vekkespredikantene som kom til Sauda og gjorde at han ble frelst «60-70 ganger» i oppveksten.



– Slik jeg snakker om dogmene her, betyr de en forklaring på hvordan ting henger sammen – hvordan vi skal tenke om treenigheten, objektiv forsoningslære og sanne ting. Tro er for meg et engasjement, å hengi seg til noe. Når dogmene kommer, så koples hodet veldig på. Da skal jeg i tillegg liksom akseptere noe som er umulig for tanken å akseptere, sier Eidsvåg til Dokka.

For Eidsvåg gjør betoningen av dogmene at hengivelse til tankemåten og skrifttroskapen blir viktigere enn hengivelsen til kjærligheten.

– Slik jeg leser både Det gamle og Det nye testamentet går det en tråd: Hver gang religionen og prestskapet har etablert seg for sterkt, kommer det en profet og sier: Dere lar kulten gå foran kjærligheten. Dere har glemt hvorfor vi tror. Derfor har jeg et problematisk forhold til dogmer.

Om hvordan forestillingene om helvete ble formet av å ha vokst opp ved Nord-Europas største smelteverk.

Leonardos dåp. Da Eidsvågs yngste barnebarn Leonardo skulle døpes tidligere i år, ble Eidsvåg utfordret på om han kunne gjennomføre dåpen.

– Jeg måtte spørre meg selv: Kan jeg ta på meg prestekjolen igjen, stå og forette liturgien slik den er nå? Eller vil det oppleves som hyklersk og illojalt mot mine egne prinsipper? Jeg gikk i tenkeboksen, og satte meg grundig inn i dåpsliturgien. Der fant jeg mye som var veldig fint og skjønte at jeg kan gjøre dette.

– *Kjenner du fortsatt noen dragnings mot presteyrket?*

– Nei, men jeg har noen veldig gode prestevenner som sier at mine tanker om å være prest er feil. Når jeg har konserter og spiller på klubber er jeg prest også der, mener de.

Eidsvåg forteller om en sterk opplevelse da han traff erkebiskop Walter Makhulu, i den anglikanske kirke i Botswana.

– Jeg ytret min frustrasjon til ham over å være prest i Dnk. Da sa han: «Du må ikke glemme at kirken er mye større enn Den norske kirke. Her tenker vi annerledes om mangt og mye, og jeg kan godt være biskopen din.» Det skapte mening.

– *Du er altså prest i den verdensvide kirke?*

– Rett og slutt.

Om at trosbekjennelsen gir ham assosiasjoner til *Captain America* og andre superhelter i *Marvel-universet*.